

когнитивної лінгвістики) // Традиційні проблеми язикознавства в світлі нових парадигм знання: Матеріали Круглого Стола, апрель 2000. – М. : Інститут язикознавства РАН. – 2000. – С. 75-81. *Успенський Б.А.* Семиотика мистецтва. – М. : Школа “Язика російської культури”, 1995. – 360с. *Флоренський П.А.* Обратная перспектива / П.А. Флоренський. – Соч. В 4-х т. – Т. 3. – М. : Мысль, 1999. – 623с. *Хамитов Н.В.* Освобождение от обыденности: искусство как разрешение противоречий жизни / Н.В.Хамитов. – К. : Наукова думка, 1995. – 118 с. *Шульга Н.В.* Мифологема в структуре массового политического сознания : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11 / Надежда Викторовна Шульга. – Омск : ОГТУ, 2006. – 16с. *Юнг К.Г.* Архетипы и символ / Карл Густав Юнг. – М. : Renaissance, 1991. – 306с. *Boyer R.* Archetypes / R.Boyer // Companion to Literary Myths, Heroes and Archetypes. – L.; N.Y. : Routledge, 1996. – P. 110-117. *Derrida J.* The supplement of copula: philosophy before linguistics / J.Derrida; [ed. By J.H.Harari] // Textual Strategies: Perspectives in Post-Structural Criticism. – New York: Cornell University Press, 1979. – S. 82-120. *Lakoff G.*, Turner M. More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor. – Chicago: The University of Chicago Press, 1989. – 230 p. *Turner M.* The Literary Mind: The Origin of Thought and Language. – N.Y.; Oxford : Oxford University Press, 1998. – 187p.

Словники та довідники

Тресиддер Дж. Словарь Символов / Джек Тресиддер [пер. с англ. С. Палько]. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 1990. – 448с. *Энциклопедический словарь символов.* – М. : ООО «Издательство АСТ», 2003. – 1056с. *Bryant, Page.* The Aquarian Guide to Native American Mythology. – London : The Aquarian Press, 1991. – 172p.

Джерела ілюстративного матеріалу

Momaday, N. Scott. The Way to Rainy Mountain. – New Mexico : University of New Mexico Press, 1969. – 89p.

УДК 811.111

ДАНИЛЬЧЕНКО І. В.

(Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)

НОМІНАЦІЯ ЕМОЦІЙ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ НОВИН: ГЕНДЕРНИЙ І ВІКОВИЙ АСПЕКТИ

Стаття розкриває вплив гендера й віку репортерів на вживання номінацій емоцій в американському журнальному дискурсі новин. Встановлено, що в статтях авторів-чоловіків домінують моноемотивні одиниці, співвідносні з основною перспективою категоризації, яка представлена іменами базових емоцій, а журналісти-жінки віддають перевагу одиницям на позначення кількох емоцій, що представляють другорядну перспективу, тобто категорійну периферію. В аспекті віку журналістів виявлено спад частотності вживання емотивних одиниць.

Ключові слова: мовна особистість журналіста, гендер, вік, американський журнальний дискурс новин, емотивні номінації.

Данильченко І. В. Номинация эмоций в американском журнальном дискурсе новостей: гендерный и возрастной аспекты. Статья раскрывает влияние гендера и возраста репортеров на употребление номинаций эмоций в американском журнальном дискурсе новостей. Установлено, что в статьях авторов-мужчин доминируют моноэмотивные единицы, соотносящиеся с основной перспективой категоризации, которая представлена именами базовых эмоций, а журналисты-женщины предпочитают единицы, обозначающие несколько эмоций, что представляют второстепенную перспективу, т.е. периферию категории. В аспекте возраста журналистов обнаружен спад частотности употребления эмотивных единиц.

Ключевые слова: языковая личность журналиста, гендер, возраст, американский журнальный дискурс новостей, эмотивные номинации.

Danylchenko I. V. Nomination of emotions in American magazine discourse: Gender and age perspectives. The article explores the influence of journalist's gender and age on the selection of nominations of emotions in American magazine news discourse. It is found that male journalists prefer monoemotive nominations related to dominant vantage represented by lexis of basic emotions, and female authors use a wider variety of units denoting multiple emotions that represent recessive vantage, i.e. categorial periphery. From the age perspective, the decline in frequency of units naming emotions is registered.

Key words: journalist's language personality, gender, age, American magazine news discourse, emotive nominative units.

Емотивні номінації в американському журнальному дискурсі новин відбивають ставлення авторів до подій через зображення спонтанних реакцій [Изард 2008, с. 17] їхніх учасників, апелюючи до переживання відповідних станів читачами [Шаховский 2008, с. 21], напр., *The officials panicked* [Newsweek 20.12.2010]. Особливості функціонування номінацій емоцій у статтях часописів новин зумовлені гендерним і віковим параметрами мовної особистості журналіста, адже досвід переживання подій авторами протилежних статей і різних поколінь є відмінним, що зумовлює загальну частотність номінацій емоцій та вибір журналістами-чоловіками й жінками певного віку емотивних одиниць різної семантики. Вживання моноемотивних одиниць, які позначають одну емоцію, напр., *fear*, або поліемотивних, у значенні яких представлені ознаки кількох емоцій, напр., *awe*, який трактується як *a strong emotion variously combining fear, veneration, and wonder that is inspired by authority or by the sacred* [MWD, e-ref], відбиває особливості категоризації емоцій.

Відповідно, **мета** статті полягає у виявленні впливу гендера й віку американських журналістів на вживання номінацій емоцій з урахуванням когнітивних механізмів їх категоризації. Звідси і **завдання** статті: 1) виявити частотність номінацій емоцій у статтях часопису новин журналістів протилежних статей і різного віку; 2) розкрити лінгвокогнітивне підґрунтя емотивних номінацій; 3) встановити роль гендера й віку авторів як чинників категоризації емоцій в американському журнальному дискурсі новин. **Об'єктом** дослідження є номінативні одиниці на позначення емоцій, а **предмет** вивчення становлять особливості їх функціонування у текстах журналістів протилежних статей і різного віку.

Вплив гендера й віку американських журналістів на особливості вербалізації емоцій аналізуємо на **матеріалі** 373 емотивних номінацій, виокремлених методом суцільної вибірки з 90 статей журналу *Newsweek* за 2005-2013 роки: 45 із них написані журналістами-чоловіками й 45 – жінками, і по 30 статей створені репортерами різного віку – ранньої дорослості, або молодості (20-39 років), середнього віку (40-59 років) та старості (понад 60 років) [Эриксон 1996, с. 29]. Вік і стать американських журналістів встановлюємо за їх персональними сайтами і блогами, а також за даними соціальних мереж *Facebook*, *Twitter*, *LinkedIn* та енциклопедії *Wikipedia*. У дослідженні використовуються метод *компонентного аналізу* для виявлення значення емотивних одиниць, положення *теорії побудови перспектив* для пояснення механізмів категоризації емоцій та апарат *образ-схем* – елементарних доконцептуальних структур лінгвокогнітивної діяльності людини [Johnson 1987, с. xiv], які розкривають спосіб номінації емоцій шляхом уточнення категоризаційних перспектив, відбиваючи градування емотивних категорій від центру до периферії. Із метою визначення частотності використання досліджуваних номінацій у статтях журналістів протилежних статей і різного віку залучено елементи *кількісного аналізу*.

Сприйняття й осмислення журналістами зображуваних у статтях подій супроводжується формуванням до них позитивного чи негативного емоційного ставлення [Edwards 2007, с. 171], яке категоризується як задоволення, радість, сум, гнів, страх, сором тощо. Емоції кваліфікують як передрозум [Симонов 1981, с. 14], за допомогою якого автор здійснює лише найзагальнішу первинну оцінку стану справ. Однак, будучи найбільш глибинними формами категоризації, емоції супроводжують будь-яке мовлення і можуть ословеснюватися у статтях відповідними номінаціями. Вживання емотивних одиниць в американському журнальному дискурсі новин виявляє низку гендерних і вікових відмінностей.

Гендерні розбіжності у вживанні емотивних номінацій виявляються у двох ракурсах: частотності емотивних одиниць та особливостях категоризації емоцій, що виявляються у виборі одиниць на позначення однієї або кількох емоцій. В аспекті частотності емотивні одиниці зустрічаються майже вдвічі частіше у текстах журналістів жіночої статі (233 вживання на противагу 140 у чоловіків), що свідчить про більшу емоційність жінок та їх бажання вербалізувати свої стани.

Особливості категоризації емоцій чоловіками й жінками розкриваються у вживанні лексики, співвідносної з однією із категоризаційних перспектив – *основною*, представленою номінаціями базових емоцій, чи *другорядною*, втіленою поліемотивними одиницями, у значенні яких ознаки базової емоції стираються, а з'являються одна чи кілька додаткових рис. Відповідно, категоризація емоцій здійснюється у два етапи: на першому рівні сприймається фокус емотивної категорії, тобто її центр, та стимули, які за рахунок концентрації на подібності формують основну категоризаційну перспективу; на другому – подібність уже розглядається як фон для сприйняття відмінностей емоцій, тобто категорійної периферії [Głaz 2012, с. 42].

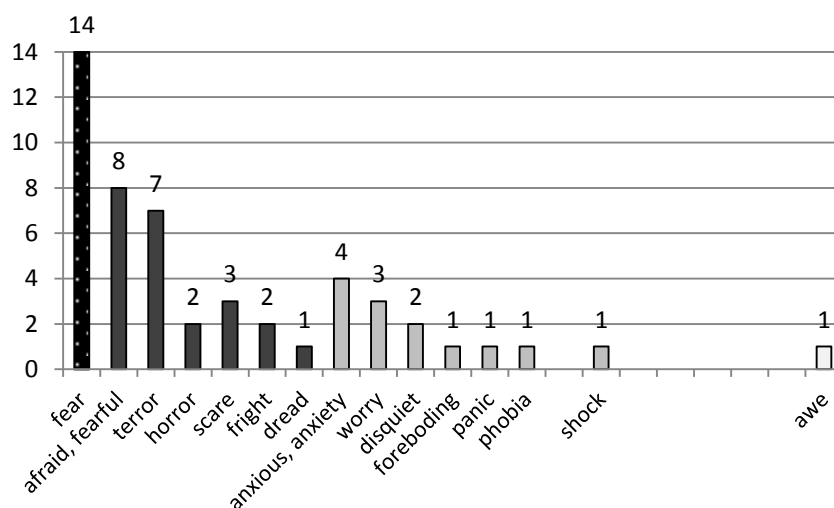
Журналісти протилежних статей позначають однакові емоційні стани номінативними засобами, співвідносними з різними категоризаційними перспективами. У статтях авторів-чоловіків домінують моноемотивні номінації, співвідносні з основною перспективою категоризації, напр., *fear*, *anger*, *joy*, а журналісти-жінки віддають перевагу одиницям на позначення кількох емоцій, що представляють другорядну перспективу, напр., *shock*, *uneasiness*, *frenzy*, *chagrin*. Більше розмаїття емотивної лексики у статтях жінок свідчить про структурування їхнього досвіду переживання емоцій як складніших конфігурацій знань про

особливості їх виникнення, переживання й подолання. Так, номінація *chagrin*, яка трактується як *annoyance and disappointment because something has not happened the way you hoped* [LDCE, e-ref], позначає одночасне переживання учасниками подій двох різних емоцій – роздратування й розчарованості, на що в словниковій дефініції цього іменника вказують семи 'annoyance' та 'disappointment', напр., *Neuroscience is having its dark-energy moment, feeling as chagrined as astronomers who belatedly realized that the cosmos is awash in more invisible matter and mysterious ("dark") energy than make up the atoms in all the stars, planets, nebulae, and galaxies* [Newsweek 07.06.2010]. У наведеному реченні поліемотивна одиниця *chagrined*, співвідносна з другорядною перспективою категоризації, зображує стан одночасного роздратування й розчарованості вчених у галузі нейронаук. У нашому дослідженні розглянемо особливості категоризації емоцій на матеріалі номінацій страху, однієї з найбільш поширених емоцій у журнальному дискурсі новин (частотність уживання складає 72 рази у статтях жінок та 51 у матеріалах чоловіків).

Гендерні особливості при зображенні емоції страху виявляються у переважанні у статтях чоловіків моноемотивних одиниць *fear, fearful, afraid, terror, scare, fright, horror, dread*, співвідносних із основною перспективою, і збільшенні кількості поліемотивних назв *anxious, anxiety, worry, disquiet, foreboding, panic, awe, phobia angst, uneasiness, alarm, shock i chill* другорядної перспективи – у текстах жінок. Із-поміж найменувань емоції страху у статтях журналістів-чоловіків домінує номінація *fear* (14 вживань), яка позначає фокус цієї емотивної категорії, тобто є родовою щодо інших синонімів: шляхом концептуальної реконструкції словникової дефініції одиниці *fear* (ан *unpleasant often strong emotion caused by awareness of danger* [MWD, e-ref]) виокремлюємо три стимули, що формують категорію – невдоволення (сема 'unpleasant'), висока інтенсивність (сема 'strong') і загроза (сема 'danger').

Поширення у статтях чоловіків інших номінацій емоції страху, у значенні яких представлені всі названі семи, демонструє, як фокус посилюється в основній перспективі. Як показано на Рис.1., у статтях журналістів-чоловіків фокус категорії, позначений одиницею *fear*, приєднує схожі стимули: вони іменуються одиницями *afraid i fearful*, які зображують стан людини, охопленої страхом, а також номінаціями *terror, horror, scare, fright, dread*, які вказують на підвищення інтенсивності емоції.

Рисунок 1. Емотивні одиниці у статтях журналістів-чоловіків

Вжиті вісім разів у статтях чоловіків, одиниці *afraid i fearful*, які визначаються як *full of fear* [MWD, e-ref], з точністю відтворюють ознаки фокусу, а сема 'full' у їхніх дефініціях пов'язує названі стани з образ-схемою ПОВНИЙ, позиціонуючи людину як КОНТЕЙНЕР, наповнений речовиною. На підвищення інтенсивності емоції у статтях чоловіків вказують іменники *terror, horror, scare, fright, dread*, у значенні яких за рахунок сем 'intense' або 'extreme' [LDCE, e-ref] ознака інтенсивності співвідноситься з ВЕРТИКАЛЛЮ, що градує страх за шкалою ВГОРУ. Сім разів у статтях чоловіків зустрічається іменник *terror*, що за рахунок семи 'extreme' "надзвичайний" (*a feeling of extreme fear* [LDCE, e-ref]) передає

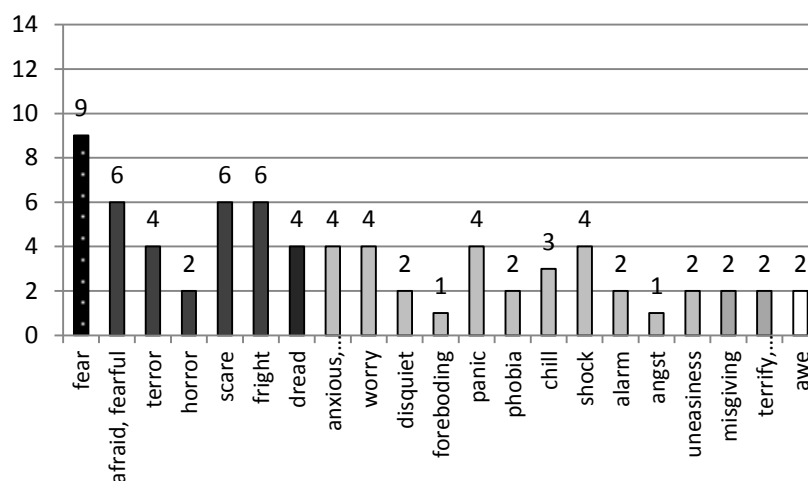
найвищу інтенсивність страху; тричі вживається іменник *scare* і по два рази – *fright* і *horror*, які за рахунок семи ‘*intense*’ “інтенсивний” передають високу – але не надзвичайну – силу страху, а також одне вживання виявляє одиниця *dread*, що передає менш високу інтенсивність емоції за рахунок семи ‘*strong*’ “сильний” (див. Рис.1). У наступному реченні автора-чоловіка значення одиниці *afraid* посилюється дієприкметником *scared* з метою градування переживання ВГОРУ: *When people are already scared about losing their jobs and their homes and paying for health care, it doesn't take a lot to make them afraid of one more thing* [Newsweek 24.08.2009]. Водночас, в семантиці одиниць *scare* і *fright* присутня сема ‘*sudden*’ “раптовий” (*scare* визначається як *a sudden or intense fear or alarm* [MWD, e-ref], а *fright* як *a sudden intense feeling of fear* [OALD, e-ref]), що віддаляє їх від фокуса категорії, адже названі одиниці передають додаткову рису емоції – раптовість, не представлену в дефініції іменника *fear*.

Додаткову ознаку у статтях чоловіків передає також одиниця *dread*, що акцентує сильне переживання через ситуацію у майбутньому – *a strong fear of something that is going to happen or may happen* [LDCE, e-ref], тобто через зосередженість на майбутньому конкретизує характер загрози, представлені семою ‘*danger*’ в дефініції іменника *fear*. У наступному реченні іменник *dread* зображує страх через майбутні наслідки економічної кризи: *And we're particularly vulnerable to scaremongering in the atmosphere of dread created by the economic meltdown* [Newsweek 24.08.2009]. Завдяки наявності додаткових рис – раптовості виникнення та направленості на майбутні події – одиниці *scare*, *fright* і *dread* вказують на віддалення від фокуса категорії, розширюючи її діапазон, і замикають основну перспективу, зображену чорним кольором на Рис.1, у статтях журналістів-чоловіків.

В аспекті поліемотивності у статтях чоловіків виявлено обмежену кількість одиниць: тричі зустрічається іменник *worry*, по два вживання виявляють слова *anxious*, *anxiety* та *disquiet*, що передають найнижчу інтенсивність страху, на яку вказує сема ‘*low*’ “низький” в їхніх значеннях [LDCE, e-ref]. Послаблюючи стимули фокуса категорії, одиниці *worry*, *anxious*, *anxiety* та *disquiet* співвідносять емоцію з точкою НИЗ на ВЕРТИКАЛІ, а тому формують другорядну перспективу, позначену сірим кольором на Рис.1. По одному разу у статтях чоловіків використовуються іменники *panic*, який акцентує характер виникнення страху як раптовий, неконтрольний і такий, що швидко наростає: *a sudden uncontrollable quickly spreading fear or terror* [MWD, e-ref], та *phobia*, який є медичним терміном. Лише один раз у статтях чоловіків зустрічається іменник *awe*, який формує проміжну перспективу, котра охоплює стимули, характерні для кількох емоцій – страху, поваги та інтересу: *a strong emotion variously combining fear, veneration, and wonder that is inspired by authority or by the sacred* [MWD, e-ref]. Проміжна перспектива, яка представляє перехід між категоріями, позначена білим кольором на Рис.1.

У статтях журналістів-жінок одиниці на позначення емоції страху представлені ширше, що ілюструє Рис.2.

Рисунок 2. Емотивні одиниці у статтях журналістів-жінок

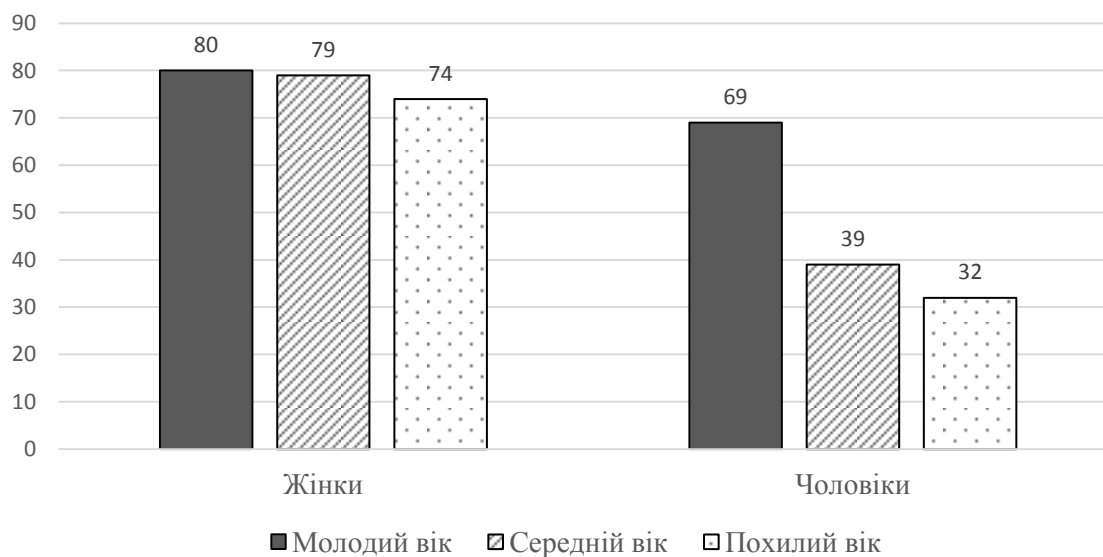
Журналісти-жінки зображують моноемотивні стани рідше за чоловіків: дев'ять разів у їхніх статтях вживається іменник *fear*, що йменує фокус категорії, шість уживань налічують одиниці *afraid* і *fearful*, які за рахунок семи 'full' посилюють фокус, пов'язуючи названі стани з образ-схемою ПОВНИЙ, чотири рази зустрічається іменник *terror*, що передає найвищу інтенсивність страху, по шість уживань виявляють одиниці *scare* і *fright* та чотири – *dread*, які градуують страх за ВЕРТИКАЛЛЮ, а також двічі вжито слово *horror*. На противагу чоловікам, жінки вдвічі частіше залучають поліемотивні номінації, позначені сірим кольором на Рис.2. Частотність вживання одиниць *anxious* (*anxiety*), *worry* і *disquiet*, у значенні яких послаблена інтенсивність емоції, збігається з їх поширенням у статтях чоловіків, однак у жінок домінують іменники *phobia*, *panic*, *angst*, *uneasiness*, *alarm*, *shock*, *chill* та дієслова *terrify* і *startle*, які майже повністю відсутні у матеріалах чоловіків. Іменник *angst* у статтях жінок характеризує тривожний стан загалом, причину якого встановити не можна: *a strong feeling of anxiety typically an unfocused one about the human condition or the state of the world in general* [LDCE, e-ref], тобто послаблює стимул 'загроза' (сема 'danger'), властивий фокусові *fear*, й тому знаходиться на периферії категорії. У наступному прикладі журналістки іменник *angst* зображує стан глядачів показу моди, де за відсутності будь-яких загроз учасники події відчували незрозумілу тривогу: *And his audiences were drawn to the beauty that emerged from that angst* [Newsweek 18.04.2011].

Значна увага жінок до тілесного аспекту переживань, тісніший зв'язок їх психічного й фізіологічного вимірів і краще усвідомлення взаємозв'язку емоцій та соматички відбивається у вживанні жінками іменників *shock* і *chill*, які акцентують соматичні зміни, викликані страхом перед певною ситуацією [LDCE, e-ref]. Іменник *shock* зображує стан, близький до паралічу, за якого людина не може рухатися [Собенников 2010, с. 51], це комбінація страху зі спантеличенням та невірою: *the feeling of surprise and disbelief you have when something very unexpected happens, especially something bad or frightening* [LDCE, e-ref], а іменник *chill* позначає сильний страх, від якого кров холодне в жилах [LDCE, e-ref], адже під час переживання сильного страху підвищується рівень згортання крові, що викликає замерзання кінцівок [Изард 2008, с. 82]. Зосереджуючись на тілесних виявах емоцій, журналістки вживають чотири рази іменник *shock* і тричі – *chill*, співвідносні з другорядною перспективою категоризації.

Аналогічна тенденція поширення емотивних одиниць виявлена у вживанні позначень інших емоцій, при зображенні яких чоловіки віддають перевагу моноемотивним одиницям основної перспективи, а жінки – поліемотивним, співвідносним із другорядною.

Із віком журналістів частотність номінативних одиниць на позначення емоцій зменшується у півтора рази, що свідчить про більшу роль емоційного пізнання у молодому віці, а тому під час сприйняття, аналізу й подачі інформації молоді автори зосереджуються частіше на спонтанних реакціях учасників подій на противагу зображенню їх конкретних дій. Так, описуючи реформу охорони здоров'я у США, з-поміж різних наслідків її впровадження автор молодого віку насамперед акцентує увагу на емоційній реакції населення, зображуючи страх дієсловом *to frighten* у реченні *The consequence of health-care reform that frightens more people than any other is making patients wait weeks or even months to get the procedure or treatment* [Newsweek 24.08.2009].

При зіставленні гендерного й вікового параметрів спостерігається більш різкий спад емотивних номінацій у статтях чоловіків – у їхніх матеріалах вони зменшуються вдвічі, що відображає Рис.3. Незначне падіння номінацій емоцій у текстах жінок свідчить про їхню емоційність та бажання вербалізувати свій емотивний досвід у будь-якому віці.

Рисунок 3. Емотивні одиниці у статтях журналістів-чоловіків і жінок різного віку

Висновки. Гендерні розбіжності у вживанні емотивних номінацій, які відбивають ставлення журналістів до подій через зображення спонтанних реакцій їх учасників, виявляються як у частотності їх поширення – вони зустрічаються майже вдвічі частіше у текстах журналістів-жінок, так і в особливостях категоризації емоцій, що виявляються у виборі одиниць на позначення однієї або кількох емоцій. У статтях авторів-чоловіків домінують моноемотивні номінації, співвідносні з основною перспективою категоризації, яка представлена іменами базових емоцій, а журналісти-жінки віддають перевагу одиницям на позначення кількох емоцій, що представляють другорядну перспективу, тобто категорійну периферію. В аспекті віку журналістів виявлено спад частотності вживання емотивних одиниць.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у виявленні впливу гендерного й вікового параметрів журналістів на функціонування емотивних номінацій в інших видах медійного дискурсу: газетному, теле-, радіо-, кіно- й інтернетному, а також у зіставленні мовних особистостей журналіста в аспекті ослівеснення емоцій на матеріалі різних мов.

Література

- Изард К. Э. Психология эмоций / Кэррол Э. Изард ; пер. с англ. — СПб. : Питер, 2008. — 464 с. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е. П. Ильин. — СПб. : Питер, 2001. — 752 с. Потапенко С. И. Языковая репрезентация категорий : данные теории построения перспектив / С. И. Потапенко // Когнитивные исследования языка : Ин-т языкознания РАН; Тамбов: Издательский дом ТГУ им. Г.Р.Державина, 2010. Вып. VII: Типы категорий в языке: сб. науч. тр. — М., 2010. — С. 137—143. Симонов П. В. Эмоциональный мозг. Физиология. Нейроанатомия. Психология эмоций / П. В. Симонов. — М. : Наука, 1981. — 100 с. Собенников В. С. Соматизация и психосоматические расстройства / В. С. Собенников, Ф. И. Белялов ; [монография]. — Иркутск : РИО ИГИУВа, 2010. — 230 с. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций / В. И. Шаховский ; [монография]. — М. : Гнозис, 2008. — 416 с. Эрикссон Э. Идентичность : юность и кризис / Э. Эрикссон. — М. : Прогресс, 1996. — 264 с. Edwards D. Emotion / D. Edwards // Discourse and Cognition. — L. : Sage Publ., 2007. — P. 170—290. Glaz A. Extended Vantage Theory in Linguistic Application : The Case of the English Articles / A. Glaz. — Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012. — 295 p. Johnson M. The Body in the Mind : The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. — Chicago; L. : The University of Chicago Press, 1987. — 233 p. LDCE: Longman Dictionary of Contemporary English [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ldceonline.com/>. — Назва з екрану. MWD: Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/>. — Назва з екрану. OALD: Oxford Advanced Learner's Dictionary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/>. — Назва з екрану.